

УДК 374.7: 001.895

**Харківська Алла Анатоліївна,
проректор з науково-педагогічної роботи Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної
ради**

НЕОБХІДНОСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У статті розглядається питання реформування післядипломної педагогічної освіти, аналізується необхідність інноваційних змін. Уточнено сутність післядипломної педагогічної освіти. Зазначено основні проблеми сучасної післядипломної освіти. Розглянуто вимоги до післядипломної педагогічної освіти. Визначено один із найважливіших напрямів модернізації післядипломної педагогічної освіти. Доведено необхідність упровадження технологічних інновацій і дистанційного навчання у систему сучасної післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: післядипломна освіта, післядипломна педагогічна освіта, інновації, дистанційне навчання, модернізація.

Харьковская Алла Анатольевна

НЕОБХОДИМОСТИ ИННОВАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматривается вопрос реформирования последипломного педагогического образования, анализируется необходимость инновационных изменений. Уточнена сущность последипломного педагогического образования. Указаны основные проблемы современной последипломного образования. Рассмотрены требования к последипломному педагогическому образованию. Определено одно из важнейших направлений модернизации последипломного педагогического образования. Доказана необходимость внедрения технологических инноваций и дистанционного обучения в систему современного последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: последипломное образование, последипломное педагогическое образование, инновации, дистанционное обучение, модернизация.

Kharkivska Alla Anatoliyivna

NECESSARY INNOVATIONS IN POSTGRADUATE EDUCATION

Abstract. The article deals with the reform of postgraduate education, analyzes the need for innovative changes. The essence of Postgraduate Education. Outlines the problems of modern postgraduate education. Consider requirements for Postgraduate Education. Defined one of the most important areas of modernization of Postgraduate Education. The necessity of introducing technological innovation and distance education system in modern Postgraduate Education.

Key words: post-graduate education, postgraduate teacher education, innovation, distance learning, modernization.

Вступ. ~~Епоха інноваційного суспільного розвитку висуває специфічні вимоги до вчителя, його підготовки, професійної діяльності і розвитку. В умовах, коли зміни в усіх сферах життєдіяльності людини швидко трансформуються та проникають одна в одну через оновлення інформації, процеси глобалізації, що охопили суспільство, неефективно та безперспективно зводять освіту вчителів лише до підвищення кваліфікаційного рівня. На сьогодні саме неперервність освіти педагогічних кадрів, а не просто підвищення кваліфікації, є вимогою сучасності, оскільки при поглибленні професійних знань, умінь, навичок все важливішого значення набуває не лише розширення фахових компетенцій, а й загального кругозору, що запобігає професійній однобокості, залежності й обмеженості. Отже, проблема необхідності інноваційних змін у післядипломній педагогічній освіті є актуальною.~~

Останні дослідження і публікації. У функціонуванні післядипломної освіти сьогодні існує багато проблем, які досліджують фахівці педагогічної, юридичної, психологічної науки, зокрема Г. Єльнікова, В. Олійник,

М. Гадецький, О. Ситніков, М. Васильєва, О. Бондарчук, О. Нежинська та багато інших. Система післядипломної педагогічної освіти розглядається у працях В. Бондаря, Г. Ващенко, І. Жерносека, С. Крисюка, В. Лугового, І. Прокопенко, П. Худоминського та ін.; питання реформування післядипломної педагогічної освіти висвітлюються такими науковцями, як Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Н. Клокар, В. Кремень, І. Кузьмінський, В. Мельник, В. Олійник, Л. Покроєва, Н. Протасова, М. Романенко, З. Рябова, В. Семиченко, Т. Сорочан та ін.

У дисертаційних роботах вітчизняних науковців Н. Давидюка, Л. Чернікової, С. Іващенко та інших розглянуто саме питання післядипломної педагогічної освіти.

У наукових дослідженнях В. Олійника, А. Зубка, Н. Клокар, В. Маслова, В. Пуцова, М. Романенка, З. Рябової, Т. Сорочан та інших розглядаються різні шляхи модернізації системи післядипломної педагогічної освіти, що дозволило сьогодні значно розвинути вітчизняну андрагогіку.

Формулювання цілей статті. Обґрунтувати необхідність інноваційних змін у післядипломній педагогічній освіті. Визначити основні вимоги до післядипломної педагогічної освіти. Уточнити сутність післядипломної педагогічної освіти. Розглянути вимоги до сучасної післядипломної педагогічної освіти. Визначити основні напрями розвитку післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. ~~Динамічний розвиток економіки, науки і техніки, інтенсивне зростання потоку інформації поставили перед післядипломною освітою низку нових завдань, зокрема відновлення й збагачення інтелектуального потенціалу суспільства, вирішення проблем зайнятості, забезпечення відповідності якості підготовки фахівців запитам ринку праці та вимогам роботодавців. Ці завдання не носять суто національного характеру, оскільки здійснюється пошук шляхів їх вирішення і на світовому рівні.~~

~~Що ж стосується власне змісту післядипломної освіти, то тут вирішальне значення має швидкий перехід від навчання педагогічним методикам до навчання педагогічним технологіям. Особлива увага має бути прикута до розробки педагогічних технологій, які поєднують технологізацію навчального процесу з можливостями творчої роботи педагога та особистісної орієнтації освітнього процесу. Такі зміни у змісті післядипломної освіти чітко вносяться в загальну модель її функціонування, що носить інноваційний характер.~~

Згідно з чинним законодавством, післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду [5].

У Законі України «Про вищу освіту» зазначається, що метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб фахівців у особистому та професійному зростанні, підвищення їх конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [5].

Післядипломна освіта — це постійно діючий ланцюг в національній системі безперервної освіти. Цей етап освітнього процесу забезпечує спеціалізоване вдосконалення громадян, поглиблення, розширення і поновлення професійних знань, умінь, навичок.

Післядипломна освіта сьогодні охоплює:

- перепідготовку з присвоєнням відповідної кваліфікації за акредитованими напрямками і спеціальностями згідно з вимогами Державних стандартів вищої освіти;

- здобуття другої вищої освіти з присвоєнням відповідної кваліфікації за акредитованими напрямками і спеціальностями відповідно до вимог Державних стандартів вищої освіти;
- підвищення кваліфікації, спеціалізації та стажування за короткостроковими програмами у формі семінарів і тренінгів.

~~В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська, Л. Даниленко зазначають, що система післядипломної освіти, порівняно з базовою професійною, має певні переваги, а саме: вона є менш інерційною і здатна реагувати на швидкі соціально-економічні зміни; має безпосередній двосторонній зв'язок з практикою. Також слід ураховувати, що заклади післядипломної освіти навчають дорослих людей, які вже мають відповідну вищу освіту, досвід практичної діяльності за фахом [3].~~

Вищезазначені вимоги, переваги та сучасні потреби державотворення, тенденції економічного розвитку суспільства зумовлюють необхідність вирішення у системі післядипломної освіти низки проблем. Основними з них є:

- розробка необхідної нормативно-правової бази, що сприятиме функціонуванню і подальшому розвитку системи післядипломної освіти;
- формування змісту професійного навчання та організація навчального процесу відповідно до потреб економічного і соціального розвитку держави на основі впровадження результатів сучасних наукових досліджень, широкого використання вітчизняного та зарубіжного досвіду в сфері професійної підготовки та навчання дорослих;
- забезпечення єдності і дієвості управління та регулювання діяльності всіх елементів системи післядипломної освіти.

Зазначимо, що для вирішення зазначених проблем було б доцільно зосередити увагу на:

- розвитку та освоєнні інновацій, які ґрунтуються на прогресивних тенденціях вітчизняної педагогіки;

- розвитку громадянської позиції, яка направлена на реалізацію пріоритетних напрямків національної освітньої політики;
- оволодінні сучасними методами дослідницької практики;
- розробці та впровадженні в освітній процес комп'ютерно орієнтованих методичних систем;
- розвитку професійної компетентності педагогів, що дозволить без перешкод брати участь в різного рівня професійно-орієнтованих проектах;
- формуванні професійної та колективної відповідальності за прийняття фахових управлінських рішень.

Отже, на нашу думку, тільки зосередивши увагу на цих шляхах розвитку післядипломної педагогічної освіти та спираючись на закон «Про вищу освіту» [5] післядипломна педагогічна освіта (ППО) стане однією з найбільш чітко та структурно організованих гілок післядипломної освіти.

Так, Г. Протасова визначає післядипломну педагогічну освіту як «систему навчання та розвитку фахівців з вищою освітою, що відбувається у спеціалізованих навчальних закладах і засобами самоосвіти та керується державними стандартами до фаху певних рівнів кваліфікації відповідно до вимог суспільно-економічного та науково-технічного прогресу» [5].

~~Провідні вітчизняні науковці в галузі педагогіки стверджують, що післядипломна педагогічна освіта має стати основою формування системи безперервної освіти протягом усього життя для кожного педагога. Створення системи безперервної ППО вимагає її виходу за межі інституційної обмеженості й інтеграції в освітній процес, який здійснюється в навчальних закладах усіх рівнів [7].~~

Неперервність і варіативність освіти потребує діагностичної основи науково-методичної роботи закладів післядипломної освіти, врахування особливостей запровадження нових навчальних програм, підручників. Серед багатьох завдань пріоритетним вбачається посилення зорієнтованості на

запити конкретних навчальних закладів і самих педагогічних працівників на оволодіння та втілення інновацій.

Саме через організацію інноваційної діяльності педагогів післядипломна освіта може вийти на реалізацію всього комплексу завдань свого нового функціонального призначення. Але для цього форми діяльності мають набути системного вигляду – необхідно спеціально навчати педагогів новаторству і механізмам упровадження результатів новаторської роботи в освітню практику [4].

Одним із найважливіших напрямів модернізації ППО вважаємо її інформатизацію. Процеси інформатизації у вітчизняній освіті інтенсивними темпами здійснюються з початку 2000-х років: це і забезпечення навчальних закладів комп'ютерною технікою, і створення програмного забезпечення навчального призначення, доступ до інформаційних ресурсів Інтернету та інших навчально-інформаційних мереж, інформатизація документообігу та процесу адміністрування навчального закладу, управління освіти тощо. Наразі система освіти взагалі і ППО зокрема повинна передусім здійснювати координуючі функції щодо реалізації потенціалу інформатизації в діяльності навчальних закладів. Адже можна зробити висновок, що потужності, наприклад, інтернет-технологій, не реалізуються повноцінно у навчальному процесі освітніх закладів.

У післядипломній педагогічній освіті, як і в системі професійної освіти в цілому, постає проблема співвідношення в процесі навчання інформаційно-комп'ютерних технологій, включаючи дистанційне навчання, інтернет-технологій і особистості педагога. Отримати інформацію можна і через комп'ютер, і цей напрямок є одним з перспективних у розвитку та модернізації післядипломної освіти, але у вихованні молодого покоління особистість педагога залишається незамінною [1].

М. Романенко відзначає, що найважливіший механізм реалізації системою післядипломної педагогічної освіти своїх глобальних функцій як неперервної системи освіти пов'язаний із проблемами інформатизації.

Генеральним практичним напрямом виконання цього завдання науковець вважає впровадження дистанційних форм навчання та інформатизацію післядипломної освіти [7].

На думку В. Буравцова, дистанційна освіта дає можливість ефективно вирішувати актуальні сьогодні освітні завдання: навчання протягом життя, неперервне професійне навчання, навчання «без кордонів» у інтерактивному режимі, а також пропаганда знань [2].

Розвиток дистанційної освіти визначає майбутнє системи післядипломної освіти, і дистанційна форма навчання має стати провідною формою навчання в ППО.

Отже, система післядипломної педагогічної освіти із повномасштабним дистанційним навчанням значно відрізняється від існуючої за рівнем і якістю навчання. Вона набуває рис системи відкритої освіти. З цієї точки зору, впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіти не тільки доцільне, а й необхідне, бо воно виконує роль рушійної сили розвитку.

На сьогоднішній день усі заклади системи ППО впроваджують дистанційну форму навчання на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників: використовується поєднання стаціонарно-дистанційна чи стаціонарно-заочно-дистанційна форма навчання. Але стверджувати про створення повноцінно функціонуючої системи дистанційної освіти в ППО ще зарано. Потребують суттєвих змін усі складові системи дистанційної освіти: кадрове, навчально-методичне, системотехнічне, адміністративно-організаційне, нормативно-правове забезпечення тощо.

Висновки. Вимоги сьогодення зумовлюють необхідність інноваційних змін у сучасній післядипломній педагогічній освіті, нагального вирішення тих проблем, з якими вона стикається. Час диктує необхідність створення інноваційної системи післядипломної педагогічної освіти з урахуванням змін, що відбуваються в сучасному суспільстві, зокрема упровадження дистанційного навчання. Відповідно, упровадження дистанційної форми

навчання у систему післядипломної педагогічної освіти є невід'ємною частиною загального процесу її модернізації.

Список використаних джерел.

1. Бочарова Е.П. Перспективы последипломного образования педагога / Е. П. Бочарова, Н. А. Глушко // Гуманитарные исследования в Восточной Сибири и на Дальнем Востоке. – № 1. – 2010. – С. 18 – 20.
2. Буравцов В. И. Научное обоснование совершенствования последипломного медицинского образования в Северо-Западном Федеральном округе Российской Федерации / В. И. Буравцов // Вестник Санкт-Петербургской медицинской академии последипломного образования. – 2011. – Т.3, № 2. – С. 7 – 13.
3. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська, Л.Даниленко // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 1. – С. 18 – 23.
4. Покроєва Л. Умови активізації переходу до створення системи безперервної післядипломної педагогічної освіти / Л. Покроєва // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 2. – С. 54–56.
5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 04.08.2015) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку. / Н. Г. Протасова – К., 1998. – 176 с.
7. Романенко М. І. Післядипломна педагогічна освіта в контексті процесів формування глобальної освіти / М. І. Романенко, Б. В. Братаніч // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. – К., 2005. – Вип. 2. – С. 41 – 55.